

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 48/2023-77

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Petrom Reblánom, advokátom, Cestice 118, proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 33Ek/1863/2020 z 19. októbra 2022 takto

rozhodol:

1. Uznesením Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 33Ek/1863/2020 z 19. októbra 2022 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Uznesenie Okresného súdu Banská Bystrica č. k. 33Ek/1863/2020 z 19. októbra 2022 **zrušuje a vec mu vracia** na ďalšie konanie.
3. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.
4. Okresný súd Banská Bystrica **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **663,57 eur** a zaplatiť ich jej právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Odôvodnenie:

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 4. januára 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva na život podľa čl. 15 ods. 1 ústavy a čl. 2 ods. 1 dohovoru, základných práv na priaznivé životné prostredie podľa čl. 44 ústavy a vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 Dodatkového

protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením exekučného súdu, ktoré žiada zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

II.

2. Proti sťažovateľke ako jednej z viacerých žalovaných bolo do právoplatného rozhodnutia veci samej uznesením krajského súdu z 23. mája 2019, ktoré nadobudlo vykonateľnosť 2. marca 2020, nariadené neodkladné opatrenie, podľa ktorého je žalobca oprávnený užívať časti pozemkov žalovaných, medzi ktorými sú aj pozemky sťažovateľky, aj na prejazd vozidiel po prístupovej ceste k areálu žalobcu. Krajský súd považoval za osvedčené, že žalovaní osadili pri ceste značku, že ide o súkromný pozemok, ktorý bude uzavretý, a zároveň osadili betónové zátarasy, ktoré bránia užívaniu komunikácie.

3. Žalobca sa 1. decembra 2020 domáhal exekúcie tohto neodkladného opatrenia, čo odôvodnil tým, že sťažovateľka v máji 2019 umiestnením betónových zábran cestu uzavrela, z čoho dospel k záveru, že nerešpektuje neodkladné opatrenie. Okresný súd 12. februára 2021 poveril exekútora vykonaním exekúcie.

4. Proti upovedomeniu o začatí exekúcie podala sťažovateľka návrh na jej zastavenie, čo odôvodnila okrem iného aj tým, že súd neskúmal, či skutočne mári neodkladné opatrenie. Uznesením vyššieho súdneho úradníka z 9. novembra 2021 okresný súd jej návrh zamietol. Všeobecne skonštatoval, že predpokladom exekúcie je exekučný titul a dobrovoľné nesplnenie uloženej povinnosti, čo bolo preukázané predloženými dôkazmi. Proti tomuto uzneseniu podala sťažovateľka sťažnosť. K preukázaniu toho, že dobrovoľne neplní neodkladné opatrenie, uviedla, že oprávnený poukazuje na umiestnenie zábran z mája 2019, teda z času, keď ešte neodkladné opatrenie nebolo ani nariadené. Podľa sťažovateľky prejazdu nebráni, keďže umiestnené zábrany len spomaľujú vozidlá.

5. Ústavnou sťažnosťou namietaným uznesením okresný súd sťažnosť sťažovateľky zamietol. K nenáležitému skúmaniu skutkového stavu uviedol, že si vyžiadal stanovisko exekútora, či porušovanie povinnosti sťažovateľkou trvá, na čo exekútor uviedol, že súčasný stav odôvodňuje výkon exekúcie, pretože sťažovateľkou osadené zátarasy sú umiestnené na rovnakom mieste ako pri nariadení neodkladného opatrenia. Cesta medzi zátarasami sa stáča, a preto dochádza k obmedzeniu a až k zabráneniu prejazdu nákladných vozidiel. Podľa okresného súdu aktuálne fotky preukazujú, že sťažovateľka znemožňuje prejazd nákladných vozidiel.

III.

6. Sťažovateľka zdôrazňuje, že prístupová cesta cez jej pozemky je bezprostredne pred jej obydľím a jej prevádzkou dochádza k nadmerným imisiám a nekontrolovanej prevádzke nákladných vozidiel. Preto na pozemok umiestnila dva betónové bloky, ktoré jazdu spomaľujú, no prejazdu nebránia. Podľa sťažovateľky súd nepreveril, či skutočne bráni výkonu neodkladného opatrenia. Preto je namietané uznesenie arbitrárne a nedostatočne odôvodnené, keďže popri mechanickom prepise právnych predpisov si súd osvojil tvrdenia žalobcu bez toho, aby sa zaoberal tým, či naozaj bráni prejazdu. Sťažovateľka namieta, že pokračovaním exekúcie je ohrozený život a zdravie. Podľa sťažovateľky nebola zachovaná spravodlivá rovnováha medzi jej potrebami a potrebami oprávneného. Vedenie exekúcie je podľa nej neprímerané a nedôvodné, keďže sa snažila brániť

svoje práva bez toho, aby znemožňovala právo žalobcu. Sťažovateľka namieta označenie oprávneného, ktorý je v neodkladnom opatrení označený „[REDAKOVANÉ]“, no v exekučnom konaní ako „[REDAKOVANÉ]“.

7. Podľa okresného súdu skutočnosť, že sťažovateľka nebráni vo výkone exekučného titulu, zostala len v rovine jej tvrdenia, no naďalej obmedzuje prístup umiestnením zábran a dodávky, ktoré sťažujú a veľkým nákladným vozidlám s návesom bránia prejazd. Už samotné neodkladné opatrenie nedáva priestor na polemiky, či sťažovateľka uloženú povinnosť splnila. Okrem toho sťažovateľka v konaní nepredložila fotodokumentáciu, ktorú predložila ústavnému súdu. K ostatným tvrdeniam sťažovateľky uviedol, že ide o skutočnosti, ktoré boli zohľadnené v rozhodnutí o neodkladnom opatrení.

8. Podľa zúčastnenej osoby – oprávneného v exekúcii sa sťažovateľka ústavnou sťažnosťou snaží obchádzať základné konanie a je toho názoru, že porušuje jeho práva umiestňovaním bariér. Podľa oprávneného sťažovateľka mala na ochranu svojich práv využiť administratívne alebo súdne konanie. Medzi exekučným konaním a porušovaním jej práv nie je súvis.

9. K vyjadreniu okresného súdu sťažovateľka poukazuje na to, že oprávnený v návrhu na vykonanie exekúcie nepravdivo tvrdil, že uzavrela prístupovú cestu, hoci od začiatku priznáva, že len umiestnila dva betónové panely, ktoré premávku spomaľujú. Sťažovateľka uvádza, že súd sa nezaoberal aktuálnym stavom, konkrétne tým, či v čase podania návrhu na vykonanie exekúcie skutočne došlo k uzavretiu prístupovej cesty, keďže stav v čase nariadenia neodkladného opatrenia a v čase exekúcie sa líšil a súd k tomu strany napriek jej návrhu nevy počul.

10. K vyjadreniu oprávneného uviedla, že je nepravdivé, keďže základné konanie neobchádza a ústavný súd nežiada o preskúmanie neodkladného opatrenia. Argumentáciu o tom, že jej nevzniká ujma, považuje za absurdnú, keďže v jej budove sú dva byty, preto nejde len o administratívnu budovu.

IV.

11. Z hľadiska ústavného posúdenia treba rešpektovať právomoc všeobecných súdov ústavne konformným spôsobom interpretovať právne predpisy, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd. Z ústavného hľadiska je podmienkou, aby takáto interpretácia nebola svojvoľná, ale ani formalistická a aby bola čo najstálenejšia, a teda súladná s právom na súdnu ochranu (II. ÚS 398/08, II. ÚS 65/2010). Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

12. Vo vzťahu k záveru, že sťažovateľka dobrovoľne neplní neodkladné opatrenie, treba uviesť, že oprávnený v stručnom návrhu na začatie exekučného konania popísal skutkový stav z mája 2019 a skonštatoval, že sťažovateľka umiestnením zátarasy a motorových vozidiel cestu uzavrela. Následne však stav v čase podania návrhu nepopisuje a neuvádza, z akého dôvodu nemôže vykonávať právo priznané neodkladným opatrením, teda užívať pozemky na prejazd. Okresný súd sa argumentáciou sťažovateľky, že oprávnený nepreukázal, v čom len ona dobrovoľne neplní neodkladné opatrenie, nezaoberal, len všeobecne skonštatoval naplnenie predpokladov exekúcie.

13. Sťažovateľka v sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka výslovne uviedla, že prechod cez cestu s úmyslom spomalenia premávky obmedzila, no prejazd je stále možný a na exekúciu musí byť preukázané, že sa neodkladné opatrenie predbežne neplní. Preto oprávnený neunesol povinnosť preukázať neplnenie povinnosti podľa neodkladného opatrenia. Na to však okresný súd v namietanom uznesení konštatoval, že tvrdenie sťažovateľky, že prechodu nebráni, je len subjektívne. Okresný súd dospel k záveru, že skutkový stav sa nezmenil v porovnaní s tým, aký bol v čase nariadenia neodkladného opatrenia, a ak k zmene nedošlo, je dôvod na exekúciu. Sťažovateľka však tvrdila, že došlo k zmene v skutkovom stave, pretože z jej strany dochádza len k spomaleniu prejazdu.

14. Sporným teda je to, či sťažovateľka umiestnením betónových zábran porušuje povinnosť uloženú neodkladným opatrením, s čím je spojená otázka, ktorá zo strán má okolnosti rozhodné na tento záver preukázať. Z napadnutého uznesenia vyplýva, že okresný súd bol toho názoru, že stav je rovnaký ako v čase nariadenia neodkladného opatrenia. Pritom vychádzal z návrhu oprávneného a vyjadrenia exekútora z 2. augusta 2021, ktorý uviedol, že existujúci stav odôvodňuje výkon exekúcie, pretože povinnou osadené betónové zátarasy a motorové vozidlo sú aj naďalej umiestnené na identickom mieste ako v čase nariadenia neodkladného opatrenia. Súčasťou tejto odpovede bola aj fotodokumentácia, z ktorej uvedené skutočnosti podľa okresného súdu jednoznačne vyplývali. Hoci sťažovateľka pravdivosť týchto tvrdení popierala a tvrdila, že prejazd len obmedzila a priložila fotodokumentáciu, okresný súd tieto jej tvrdenia vybavil slovným spojením, že ostali „*len v rovine tvrdenia*“. Tento prístup k posudzovaniu toho, či dochádza alebo nedochádza k dobrovoľnému plneniu, však nie je dostatočný. Je úlohou súdu, a to aj v exekučnom konaní, aby na ten účel vykonal dokazovanie tak, aby dostatočne zistil skutkový stav a z neho vyvodil zodpovedajúci záver o tom, či sťažovateľkou umiestnenými zátarasami je znemožnený prejazd vozidiel.

15. K tomu treba uviesť, že exekučný súd má procesné možnosti na to, aby verifikoval okolnosť, či v súčasnosti sťažovateľkou umiestnené zábrany bránia prejazdu vozidiel. Podľa § 611 ods. 2 Exekučného poriadku na prejednanie návrhu na zastavenie exekúcie nie je potrebné nariaďovať pojednávanie a pred rozhodnutím môže súd nariadiť vypočutie určitej osoby. Podľa § 201 ods. 3 Exekučného poriadku v exekučnom konaní môže súd výnimočne vykonať dôkazy, ktoré účastníci exekučného konania nenavrhlí, ak je to nevyhnutne potrebné na zistenie skutkového stavu veci. Z uvedených ustanovení vyplýva, že procesný priestor exekučného súdu pri verifikácii skutkových okolností potrebných na rozhodnutie o návrhoch v exekučnom konaní je pomerne široký. Nevyhnutnosť využitia tohto priestoru je osobitne naliehavá práve v namietanom konaní, v ktorom k dostatočnej verifikácii skutkového stavu a ani k jasnému vyjadreniu povinnosti sťažovateľky nedošlo v rozhodnutí o nariadení neodkladného opatrenia. Nielen z neodkladného opatrenia, ale ani z namietaného rozhodnutia nemožno dospieť k záveru, že by sťažovateľkou umiestnené zábrany bránili prejazdu vozidiel.

16. To platí o to viac, že charakter vykonávaného neodkladného opatrenia je pomerne otáznym, keďže ním nielen sťažovateľke, ale ani žiadnemu inému z vlastníkov pozemkov neboli uložené žiadne konkretizované povinnosti. Hoci v konaní o neodkladnom opatrení bola zistená hrozba toho, že dôjde k znemožneniu užívania prístupovej cesty a prejazd po nej bol určitým spôsobom a určitou osobou obmedzený, rozhodnutie súdu, že oprávnený má právo užívať pozemky, nemožno považovať za adresnú reakciu na zistený skutkový stav. Neodkladné opatrenie sťažovateľke

a ostatným vlastníkom pozemkov, z ktorých viacerí na tomto spore zrejme vôbec neparticipujú, nestanovuje žiadnu konkrétnu povinnosť niečo konať, niečo sa zdržať alebo niečo strpieť. Bol to však okresný súd, ktorý exekútora poveril exekúciou na vymoženie celkom nešpecifikovanej nepeňažnej povinnosti sťažovateľky. Práve rozsah tejto povinnosti sťažovateľky je predmetom jej námietok, s ktorými sa výrok nariadeného neodkladného opatrenia vôbec nevysporiada. Rovnako tomu je aj v namietanom uznesení okresného súdu, z ktorého nie je zrejmé, akú povinnosť uloženú súdnym rozhodnutím mala sťažovateľka porušiť, a preto je nevyhnutná exekúcia. Je vôbec na otázku, či je úlohou okresného súdu v exekučnom konaní vysporiadať sa s rozsahom neodkladným opatrením nešpecifikovanej povinnosti sťažovateľky, keď nariadené neodkladné opatrenie ani žiadnu povinnosť sťažovateľky neobsahuje.

17. Podľa § 45 ods. 1 Exekučného poriadku exekučným titulom je vykonateľné rozhodnutie súdu, ak priznáva právo, zaväzuje k povinnosti alebo postihuje majetok. Čo je však povinnosťou sťažovateľky, z nariadeného neodkladného opatrenia nevyplýva, nie je to zrejmé ani z namietaného uznesenia a je predmetom nevhodne do exekučného konania preneseného a nedostatočne predbežne regulovaného sporu sťažovateľky a oprávneného. Inak povedané, problémom namietaného rozhodnutia exekučného súdu je problém samotného exekučného titulu – neodkladného opatrenia, ktoré bolo nariadené bez jasného vyjadrenia povinnosti sťažovateľky. Všeobecne deklarované práva oprávneného vo forme akoby predbežného určujúceho rozsudku bez vyjadrenia povinnosti sťažovateľky nie sú spôsobilé byť predmetom exekúcie, a práve to je dôvodom porušenia základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Preto bolo ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vyhovené, vyslovené, že namietaným uznesením okresného súdu boli porušené jej ústavné práva, s tým, že uznesenie okresného súdu sa zrušuje a vec sa mu vracia na ďalšie konanie.

18. Nebol dôvod vyhovieť ústavnej sťažnosti v rozsahu námietky nedostatočného označenia oprávneného. Ide o formálny problém označovania oprávneného v nedostatočných formulároch okresného súdu. Je zrejmé, že oprávneným je štátny podnik, v prospech ktorého bolo vydané neodkladné opatrenie deklarujúce jeho práva, no nezaväzujúce sťažovateľku na konkrétne povinnosti. Sporné je to, čo z tohto neodkladného opatrenia pre sťažovateľku vyplýva. Nedostatok označenia oprávneného v poverení je formálny nedostatok, ktorý nie je spôsobilý zasiahnuť do základných práv sťažovateľky. Zásahom do práv sťažovateľky je nedostatočnosť vyjadrenia jej exekvovanej povinnosti.

19. Rovnako nebol dôvod vyhovieť ústavnej sťažnosti z dôvodov porušenia ústavných práv podľa čl. 15 ods. 1, čl. 20 ods. 1 a čl. 44 ústavy a čl. 2 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu. Nevyhovenie návrhu na zastavenie exekúcie na podklade neodkladného opatrenia je procesným rozhodnutím, ktoré priamo nezasahuje do sťažovateľkou uvedených ústavných práv hmotnej povahy. Je len predpokladom na pokračovanie v exekúcii na základe rozhodnutia, ktoré v konečnom dôsledku ani sťažovateľku nezaväzuje na žiadne konkrétne povinnosti.

20. Sťažovateľka sa v priebehu konania o ústavnej sťažnosti domáhala nariadenia dočasného opatrenia, ktorým malo byť exekútorovi uložené dočasne sa zdržať výkonu exekúcie. Vzhľadom na zrušenie napadnutého rozhodnutia týmto nálezom nie je dôvod dočasne do rozhodnutia ústavného súdu regulovať postupy okresného súdu a exekútora.

V.

21. Zistené porušenie základných práv sťažovateľky odôvodňuje to, aby jej okresný súd podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nahradil trovy konania, ktoré jej vznikli zastúpením advokátom. Výška trov bola určená podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov a za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie sťažnosti a vyjadrenie 3 x 208,67 eur) spolu s náhradou podľa § 16 ods. 3 vyhlášky (3 x 12,52 eur) predstavuje 663,57 eur.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. apríla 2023

Robert Šorl
predseda senátu